

Independent work promotes independence as a personal quality, promotes the principle of individual approach, allows us to differentiate learning objectives and thereby contribute to the achievement of truly conscious and lasting mastery of knowledge. Only in the course of independent work those cognitive abilities are developed and those skills are formed, which are essential in mastering knowledge in education and in life.

Thus, the abilities formed in the process of self-educational activity are socially meaningful; promote social adaptation of students which proves successful socialization of a students' personality in a today's society.

І. Є. Штученко
НТУ «ХПІ», м. Харків

ОСОБЛИВОСТІ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ІЗ РІЗНОЮ КАР'ЄРНОЮ СПРЯМОВАНІСТЮ

На сучасному етапі розвитку українського суспільства проблема вивчення психологічних основ кар'єрного становлення студентства має велике значення. Головною особливістю випускника вищу є остаточне входження до самостійного життя, коли відбувається вибір професійного шляху, різко змінюється соціальна роль, розвиваються основні потенції людини як особистості, в тому числі, професійні якості майбутнього фахівця. Успішність професіонала залежить не тільки від спеціальних знань, вмінь та навичок. Вона також пов'язана з його особистісними особливостями, прагненням до саморозвитку. Сучасне суспільство зацікавлене в тому, щоб допомогти людині розвинути свій потенціал. Тому вивчення механізмів та закономірностей самореалізації, самоактуалізації особистості в різноманітних соціальних умовах та на різноманітних соціальних рівнях набуває фундаментального значення і стає найважливішою передумовою успішної реалізації кар'єрних планів. Недостатня вивченість впливу базових та додаткових складових самоактуалізації на прийняття кар'єрного рішення студентів технічних ВНЗ під час навчання обумовило потребу в даному дослідженні.

У зарубіжній літературі базовими роботами з питань самоактуалізації вважають дослідження О. Маслоу та К. Роджерса. Самоактуалізація – це процес реалізації людиною власного потенціалу протягом усього життя з метою стати повноцінною дієвою особистістю (К. Роджерс, 1994); це бажання досягти вершини свого потенціалу (А. Маслоу, 1995).

У вітчизняній психологічній літературі найвідоміші дослідження самоактуалізації особистості пов'язані з іменами Л. Виготського, С. Рубінштейна, О. Леонтьєва, Г. Костюка, К. Платонова, Л. Божович. Зокрема, С. Рубінштейн визначає поняття самоактуалізації як процес пізнання власних якостей, мотивів та прагнень. Самоактуалізація – це «процес розгортання та дозрівання закладених в особистості здібностей, потенцій, можливостей» (Леонтьєв О.М., 1997). Як потребу в реалізації власних здібностей, талантів, творчого потенціалу визначають феномен самоактуалізації А.О. Деркач та Є. В. Сайко (Деркач А.О, Сайко Є.В., 2007). З позиції вільного вибору людиною шляхів розвитку особистості розглядає самоактуалізацію О.Г. Асмолов (Асмолов О.Г., 1990).

Метою даного дослідження є вивчення складових самоактуалізації, які впливають на прийняття кар'єрного рішення під час навчання у ВНЗ. Для визначення кар'єрної спрямованості, а також складових самоактуалізації нами здійснено емпіричне дослідження. У дослідженні брав участь 271 студент (юнаки і дівчата у віці 18-20 років), які навчаються в НТУ «ХПІ».

За допомогою анкетування були визначені провідні типи кар'єрної спрямованості, всі досліджувані розподілені на 5 груп: 1) група осіб, серед яких переважає спрямованість на вертикальний тип кар'єри (42 особи); 2) група осіб, у яких переважає спрямованість на горизонтальний тип кар'єри (54 особи); 3) група осіб, в яких домінує

спрямованість на горизонтальний тип кар'єри з урахуванням хобі (49 осіб); 4) група осіб, серед яких переважає спрямованість на мішаний тип кар'єри (одночасно горизонтальний та вертикальний типи), таких 59 осіб; 5) частина досліджуваних, які не визначилися (67 осіб). В подальшому в усіх групах за допомогою тесту САТ (тест на самоактуалізацію) було досліджено особливості базових складових самоактуалізації, а також взаємозв'язок цих складових з кар'єрною спрямованістю. Базовими є шкали «Компетентність у часі» (вірність орієнтації у часі) та шкала «Підтримки» (спрямованість на себе та на інших). Якщо бали за результатами тесту перевести у процентному співвідношенні, то отримаємо наступну послідовність середніх показників (таблиця 1).

Таблиця 1 – Показники самоактуалізації осіб із різною кар'єрною спрямованістю

Шкали самоактуалізації	Вертикальний тип кар'єри	Горизонтальний тип кар'єри	Горизонтальний тип кар'єри з урахуванням хобі	Мішаний тип кар'єри	Невизначена частина
Компетентність у часі	39	37	40	59	38
Підтримка	51	48	52	56	50

На підставі здійсненого дослідження можемо зробити наступні **висновки**:

У групах досліджуваних із спрямованістю на горизонтальну кар'єру, зі спрямованістю

на горизонтальну кар'єру з урахуванням хобі, на вертикальну кар'єру та серед частини досліджуваних, які не визначилися, результати за шкалою «Компетентності у часі» мають низький рівень, що свідчить про нездатність співвідносити минуле та майбутнє з теперішнім, про неможливість усвідомлення сенсу та значущості дій, які виконуються. У групі досліджуваних зі спрямованістю на мішаний тип кар'єри (однаково вираженими напрямками горизонтальної та вертикальної спрямованості кар'єри) показники результатів за даною шкалою мають бал вище середнього, що свідчить про достатній рівень самоактуалізації та здатність сприймати своє життя цілісним.

Практично в усіх групах досліджуваних, виділених за спрямованістю на певну кар'єру, показники за шкалою «Підтримки» розміщуються нижче середніх, що свідчить про недостатній рівень самостійності, про потребу в зовнішній підтримці. З усіх виділяється група досліджуваних зі спрямованістю на мішаний тип кар'єри, що має показники вище середніх. Це свідчить про незалежність у вчинках, прагнення керуватись у житті власними цілями, переконаннями, установками, бути вільними у своєму виборі.

Таким чином, дані, отримані у процесі вивчення складових самоактуалізації, свідчать про необхідність підвищення ефективності позанавчальних заходів під час отримання професійної освіти з метою розкриття особистісного потенціалу для подальшого саморозвитку та самоактуалізації студентів у період навчання у ВНЗ. Це потребує розробки системи психологічного супроводження молоді у навчальному процесі з метою впливу на формування життєвих позицій для реалізації максимальних можливостей кар'єрного зростання.

А.В. Якименко

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ

ОСОБИСТІСНА АКТИВНІСТЬ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

В умовах трансформацій усіх сфер життєдіяльності людини, інформатизації, наукового та технічного прогресу зростають вимоги до людини як суб'єкта життєдіяльності, що зумовлює важливість формування та розвитку її особистісної активності.

На нашу думку, «особистісна активність» – це здатність людини до самостійного